

Założenia do procesu identyfikacji inteligentnych specjalizacji województwa zachodniopomorskiego

Wydział Zarządzania Strategicznego
Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego

Szczecin, styczeń 2014

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt finansowany przez Unię Europejską, ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013

Rozpoczynający się okres programowania 2014-2020 oraz priorytety wyznaczone przez Komisję Europejską stawiają przed regionami nowe wymagania związane z rozwojem inteligentnych specjalizacji. W programach operacyjnych perspektywy 2014-2020 preferowane będzie bowiem podejście charakteryzujące się wysokim potencjałem w zakresie komercjalizacji wiedzy oraz wpisujące się w strategię inteligentnej specjalizacji. Dlatego niezbędne jest przygotowanie przez samorząd województwa dokumentu, który zdefiniuje ramy strategiczne rozwoju inteligentnych specjalizacji w regionie w sposób wystarczający na spełnienie związanego z tym warunku ex-ante polityki spójności Unii Europejskiej na okres 2014-2020.

Obecność w województwie zachodniopomorskim sektorów takich, jak: spożywczy, metalowy, budowlany, logistyka z produkcją środków transportu, chemiczny, czy drzewno-meblarski, pozwoliła w ostatnich dwudziestu latach zbudować szerokie kompetencje w tym zakresie w obszarze edukacji, badań i produkcji. Celem województwa zachodniopomorskiego powinna być promocja elementów, które świadczą o wyjątkowości wiedzy i zasobów regionu, co stanowić będzie przewagę gospodarczą. Koncentracja na określonych obszarach pozwoli uzyskać efekt skali, a także rozwijać wyróżniające i oryginalne obszary specjalizacji. Proces ten wymaga jednak inicjowania nowych form współpracy między przedsiębiorstwami, instytucjami otoczenia biznesu oraz jednostkami badawczo-rozwojowymi.

Regionalne i inteligentne specjalizacje

- Regionalna specjalizacja oznacza zidentyfikowane, wyjątkowe cechy i aktywa każdego kraju i regionu, podkreślające przewagę konkurencyjną oraz skupiające regionalnych partnerów i zasoby.
- Z kolei w przypadku **inteligentnych specjalizacji (IS)**, poza cechami stanowiącymi o specjalizacji danego regionu podkreśla się konieczność uwzględnienia przy ich wyznaczaniu następujących elementów: sfery B+R, wykorzystania w produkcji, rozszerzenia zasięgu na rynku regionalnym i ponadregionalnym.
- W propozycji Komisji Europejskiej dotyczącej polityki spójności na lata 2014-2020 będą one warunkiem wstępnym (ex-ante) do korzystania ze środków unijnych w latach 2014-2020 w ramach Celu Tematycznego 1.
- Inteligentne specjalizacje stanowią instrument rozwoju regionu skoncentrowany na dziedzinach, w których posiada on największy potencjał i zaplecze badawczo-rozwojowe, a tym samym istnieją warunki dla rozwoju nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki.

Regionalne Specjalizacje województwa zachodniopomorskiego

- Proces identyfikacji regionalnych, a docelowo inteligentnych specjalizacji w województwie zachodniopomorskim w pierwszej kolejności wynikał z zapisów Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2011-2020.
- Jednym z trzech celów strategicznych tego dokumentu jest bowiem *Rozwój specjalizacji regionalnych w oparciu o endogeniczny potencjał województwa*.
- Dokonano także próby zidentyfikowania obszarów gospodarki - w których takie specjalizacje mogą się rozwijać, a także w sposób ramowy oraz adekwatny do ówczesnego stanu wiedzy określono najważniejsze związane z tym działania i etapy.
- Rezultatem tych prac było wewnętrzne badanie, które miało na celu wstępną, opartą na systematycznej i jednolitej metodologii, identyfikację rodzajową obszarów gospodarki, w których mogą istnieć regionalne specjalizacje, co stanowiło podstawę do rozwijania w ich obrębie inteligentnych specjalizacji.
- Badania zostały oparte wyłącznie na istniejących danych statystycznych za rok 2010 - otrzymanych od Urzędu Statystycznego w Szczecinie, a dotyczących: liczby zarejestrowanych przedsiębiorstw (w rozbiciu na kategorie wielkości), liczby nowych przedsiębiorstw, liczby zatrudnionych oraz średniego wynagrodzenia miesięcznego oraz otrzymanych od Izby Skarbowej w Szczecinie, pochodzących ze sprawozdań VAT-7, a dotyczących: liczby podatników, przychodów netto we wszystkich stawkach opodatkowania, przychodów z eksportu (zarówno wewnątrz jak i poza UE), nabycia środków trwałych oraz nabyc pozostałych.
- W procesie identyfikowania regionalnych specjalizacji posłużono się szerokim zestawem sektorów PKD, tak aby wskazać obszary, w których istnieje potencjał rozwojowy województwa. W kolejnym kroku, czyli identyfikacji

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

inteligentnych specjalizacji na podstawie m.in. badania potencjału szkół wyższych i B+R regionu sektory te zostaną zawężone już do konkretnych stref specjalizacji, o najwyższym potencjale rozwojowym.

Zidentyfikowano 5 głównych obszarów – regionalnych specjalizacji, wyróżniających się w regionie:

- **biogospodarka** (oparta o naturalne zasoby regionu i jego potencjał gospodarczy oraz naukowo-badawczy),

Staje się ona istotnym sektorem działalności przemysłowej w Europie. Rozumiana jako działalność polegająca na zrównoważonym wykorzystaniu zasobów naturalnych oraz procesów biologicznych do tworzenia nowych produktów i usług będzie dla województwa zachodniopomorskiego szansą intensywnego rozwoju, a także możliwością silnego oddziaływania na politykę innowacyjną Europy. Stworzenie bardziej innowacyjnej i niskoemisyjnej gospodarki łączącej ze sobą zrównoważone rolnictwo i rybołówstwo, bezpieczeństwo żywnościowe i wykorzystywanie zasobów odnawialnych przełoży się na konkurencyjność regionu i realizację wysokich standardów ekologicznych. Rozwój biogospodarki nieść będzie dla regionu potencjał rozwojowy i wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich, nadbrzeżnych i przemysłowych.

- **działalność morska i logistyka** (w tym technika morska, branża, która jest mocno osadzona w regionie, ale która musi odpowiadać na współczesne wyzwania),

Gospodarka morska jest jednym z najważniejszych elementów współczesnego światowego systemu gospodarczego. Transport morski ma ogromne znaczenie dla międzynarodowej wymiany handlowej, gdyż około 90% towarów przeznaczonych na rynki inne niż rynek UE obsługiwanych jest przez transport morski, a w przypadku handlu wewnętrznego UE jest to ponad 40%. Jednak pojęcie gospodarki morskiej jest bardzo szerokie i nie można utożsamiać go jedynie z transportem morskim. W Niebieskiej Księdze W sprawie zintegrowanej polityki morskiej [COM(2007)575] Komisja Europejska zintegrowaną polityką morską obejmuje m.in. takie obszary działalności jak: badania, bezpieczeństwo, biotechnologię, dziedzictwo narodowe, edukację, ekologię, energię, informatykę, klastry, medycynę, morskie planowanie przestrzenne, naukę, obronność, oceanologię, oceanografię, prawo, porty morskie i śródlądowe, rybnictwo, rybołówstwo, sport, stocznie, telekomunikację turystykę, zasoby surowcowe, zasoby siły roboczej, zarządzanie przestrzenne morze-ląd, zlewiska, żeglugę morską i śródlądową. Potencjał gospodarczy województwa zachodniopomorskiego wyznacza przemysł i usługi związane z gospodarką morską. Nadmorskie położenie regionu decyduje o dużej roli podmiotów związanych z gospodarką morską, co stanowi o specyfice regionu.

- **przemysł metalowo-maszynowy** (w regionie przybywa firm z tego sektora, zwiększa się oferta parków przemysłowych, dodatkowym atutem są cenne doświadczenia związane z przemysłem okrętowym),

Na terenie województwa dość licznie reprezentowany jest sektor produkcji wyrobów z metalu – to trzecia sekcja z działu przemysłu przetwórczego pod względem wielkości produkcji sprzedanej. Działalność tego typu przedsiębiorstw w regionie związana jest z wieloletnią kooperacją i pracami na rzecz przemysłu stoczniowego. Spadek znaczenia przemysłu stoczniowego staje się impulsem do restrukturyzacji tej specjalizacji i wykorzystania posiadanych technologii do wejścia na inne rynki produktowe. Sektor stoczniowo-metalowy cechuje się bardzo dużym rozdrobnieniem, obejmuje działy PKD: odlewnictwo metali, obróbka metali, różnego rodzaju produkcja narzędzi i urządzeń, produkcja statków, łodzi, lokomotyw oraz naprawa i konserwacja maszyn, statków i łodzi. Sektor ten cechuje bardzo duże rozdrobnienie – wśród podmiotów zaliczonych do tej branży, prawie 95% stanowią mikroprzedsiębiorstwa. Rozkład wielkości podmiotów tego sektora jest zbliżony z rozkładem wielkości wszystkich podmiotów w województwie zachodniopomorskim, dla których występuje bardzo duża koncentracja mikroprzedsiębiorstw przy mniejszym niż 1% udziale dużych firm. Specyfika sektora – zwłaszcza komponentu stoczniowego do jakiego zaliczamy produkcję małych i średnich jachtów wykonanych z laminatów polimerowych, powoduje że jego udział w eksporcie jest wyższy niż np. branży budowlanej, i stanowi 7,8% ogólnego eksportu województwa. Nadmorskie położenie jest warunkiem koniecznym ze względów logistycznych dla lokowania inwestycji, które charakteryzują przemysł wielkogabarytowy. Ponadto uwarunkowania historyczne sprawiły, że w

PROGRAM
REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Pomorze
Zachodnie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

województwie zachodniopomorskim powstało wiele przedsiębiorstw produkujących elementy metalowe, często jako poddostawcy dla dużych przedsiębiorstw.

➤ **usługi przyszłości** (dynamicznie rozwijająca się branża ICT, IT, KPO, czy przemysły kreatywne),

Gospodarka oparta na wiedzy stanowi określenie współczesnego etapu rozwoju gospodarki, gdzie wiedzę, która odgrywa decydującą rolę w stymulowaniu rozwoju gospodarczego i społecznego rozumie się jako zdolność do działania. Motorem dla wzrostu gospodarczego są niewątpliwie wiedza, innowacje, badania naukowe i umiejętności ich komercjalizacji, jak również metody generowania nowych idei i pomysłów, czy umiejętne zarządzanie wiedzą i technologią w przedsiębiorstwie. Usługi oparte na wiedzy to część gospodarki, której rozwój zdeterminowany jest wiedzą technologiczną oraz oparte na niej innowacje, które mogą być wykorzystane do produkcji nowych usług najpierw przez przedsiębiorstwa innowacyjne, a następnie, wskutek dyfuzji innowacji, przez inne przedsiębiorstwa. Według wyników badań OECD szacowanych dla najbardziej rozwiniętych krajów, firmy obecnie inwestują w wartości niematerialne i prawne związane z innowacjami (B+R, oprogramowania, know-how) niemal tyle ile inwestują w tradycyjne formy kapitału.

➤ **turystyka i zdrowie** (wykorzystanie zasobów przyrodniczych i dorobku kulturowego),

Turystyka zdrowotna obejmująca turystykę uzdrowską (poprawa ogólnego stanu zdrowia oraz leczenie różnego rodzaju schorzeń), turystykę medyczną (podróże poza granice kraju w celu skorzystania z opieki medycznej kraju odwiedzanego) i turystykę spa & wellness (wyjazdy do specjalnych ośrodków, mające na celu poprawę kondycji fizycznej i psychicznej). Pomorze Zachodnie to jeden z najbardziej zróżnicowanych turystycznie regionów w Polsce. Turystów z kraju i z zagranicy przyciągają liczne ośrodki lecznicze i wypoczynkowe w Szczecinie i w pasie nadmorskim, jak również znane uzdrowiska w Świnoujściu, Kamieniu Pomorskim, Kołobrzegu, Połczynie Zdroju i Dąbkach. Niezaprzeczalne i niespotykane walory klimatyczne regionu, morska, nasycona jodem bryza, pokłady leczniczej borowiny i solanki są podstawą rozwiniętej sieci usług, zabiegów leczniczych, rehabilitacyjnych oraz usług spa & wellness, świadczonych w oparciu o bogatą bazę zabiegową. Nie bez znaczenia jest również silna sieć ośrodków spa, która jest charakterystyczna dla Województwa Zachodniopomorskiego, przede wszystkim dla pasa nadmorskiego i jest cennym elementem przyciągającym turystów i kuracjuszy.

W ramach narodowych i regionalnych strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji, działania w zakresie ICT mogą!:

- a) Występować jako działania horyzontalne, takie jak np. badania zorientowane na zastosowanie oraz innowacje nastawione na użytkownika, a także obecność ICT, w tym rozwiązań opartych na ICT, we wszystkich dyscyplinach (opieka zdrowotna, aktywne starzenie się w dobrym zdrowiu, e-dostęp, pomoc w wykonywaniu czynności dnia codziennego, e-administracja, dostęp do informacji publicznej, efektywność zasobów, inteligentne sieci elektroenergetyczne, inteligentny transport, bezpieczeństwo, e-handel, przemysł wytwórczy, wzornictwo, usługi publiczne, e-edukacja, e-integracja, e-umiejętności, przedsiębiorczość, alfabetyzacja cyfrowa, e-treści, kreatywność, kultura, żywe laboratoria, inteligentne budynki i ich otoczenie, inteligentne miasta, zaufanie, zabezpieczenia, itp.);
- b) Mieć charakter sektorowy i koncentrować się na przywództwie przemysłowym i technologicznym w zakresie ICT w dziedzinach B+R+I, takich jak np. kluczowe technologie wspomagające (ang. KET), albo promować specjalizację w konkretnych segmentach lub niszach rynkowych (np. mikro- lub nano-elektronika, fotonika, systemy wbudowane, zintegrowane inteligentne systemy oraz inżynieria systemów złożonych, komputery następnej generacji i przyszłość Internetu, e-infrastruktura; technologie treści i zarządzanie informacją; robotyka, systemy kognitywne, zaawansowane interfejsy i inteligentne przestrzenie: aplikacje mobilne i aplikacje dla sieci społecznościowych, itp.);
- c) Obejmować działania wspierające regionalny potencjał planowania, zarządzania i wdrażania aktywności w zakresie ICT (np. networking); aby wprowadzić akceleratory i ułatwienia dla start-upów; wspierać kontakty przedsiębiorców internetowych, wymianę dobrych praktyk, przeglądy partnerskie, badania, regularne

¹ Przewodnik Strategii Badań i Innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji (RIS 3), European Union, 2012.

mapowanie infrastruktury, jej monitorowanie i benchmarking, rozwój i doświadczenia; budować innowacyjne modele inwestycyjne; wykorzystywać zamówienia przed-komercyjne i inne innowacyjne metody zamówień, w tym także wzmocnienie współpracy trans-granicznej i międzynarodowej przy projektowaniu działań na rzecz cyfrowego wzrostu.

PKD Regionalnych Specjalizacji WZP

Zidentyfikowane obszary regionalnych specjalizacji w województwie zachodniopomorskim będące podstawą do rozwijania inteligentnych specjalizacji dzielą się na poniższe podklasy PKD:

1. **Biogospodarka**
PKD (01.11.Z 01.12.Z 01.13.Z 01.14.Z 01.15.Z 01.16.Z 01.19.Z 01.21.Z 01.22.Z 01.23.Z 01.24.Z 01.25.Z 01.26.Z 01.27.Z 01.28.Z 01.29.Z 01.30.Z 01.41.Z 01.42.Z 01.43.Z 01.44.Z 01.45.Z 01.46.Z 01.47.Z 01.49.Z 01.50.Z 01.61.Z 01.62.Z 01.63.Z 01.64.Z 01.70.Z 02.10.Z 02.20.Z 02.30.Z 02.40.Z 03.11.Z 03.12.Z 03.21.Z 03.22.Z 06.10.Z 06.20.Z 08.92.Z 10.11.Z 10.12.Z 10.13.Z 10.20.Z 10.31.Z 10.32.Z 10.39.Z 10.41.Z 10.42.Z 10.51.Z 10.52.Z 10.61.Z 10.62.Z 10.71.Z 10.72.Z 10.73.Z 10.81.Z 10.82.Z 10.83.Z 10.84.Z 10.85.Z 10.86.Z 10.89.Z 10.91.Z 10.92.Z 11.01.Z 11.02.Z 11.03.Z 11.04.Z 11.05.Z 11.06.Z 11.07.Z 16.10.Z 16.21.Z 16.22.Z 16.23.Z 16.24.Z 16.29.Z 17.11.Z 17.12.Z 17.21.Z 20.11.Z 20.12.Z 20.13.Z 20.14.Z 20.15.Z 20.16.Z 20.17.Z 20.20.Z 20.30.Z 20.41.Z 20.42.Z 20.51.Z 20.52.Z 20.53.Z 20.59.Z 20.60.Z 21.10.Z 21.20.Z 22.11.Z 22.19.Z 31.01.Z 31.02.Z 31.09.Z 46.11.Z 46.17.Z 46.21.Z 46.22.Z 46.23.Z 46.24.Z 46.31.Z 46.32.Z 46.33.Z 46.34.A 46.34.B 46.38.Z 46.61.Z)
2. **Działalność morska i logistyka**
PKD (03.11.Z 03.21.Z 10.20.Z 30.11.Z 30.12.Z 33.15.Z 46.38.Z 49.20.Z 49.41.Z 50.10.Z 50.20.Z 50.30.Z 50.40.Z 51.10.Z 51.21.Z 51.22.Z 52.21.Z 52.22.A 52.22.B 52.23.Z 52.24.A 52.24.B 52.24.C 52.29.A 52.29.B 52.29.C)
3. **Przemysł metalowo-maszynowy**
PKD (22.11.Z 22.19.Z 22.21.Z 22.22.Z 22.23.Z 22.29.Z 23.14.Z 24.10.Z 24.20.Z 24.31.Z 24.32.Z 24.33.Z 24.34.Z 24.41.Z 24.42.A 24.42.B 24.43.Z 24.44.Z 24.45.Z 24.46.Z 24.51.Z 24.52.Z 24.53.Z 24.54.A 24.54.B 25.11.Z 25.12.Z 25.21.Z 25.29.Z 25.30.Z 25.40.Z 25.50.Z 25.61.Z 25.62.Z 25.71.Z 25.72.Z 25.73.Z 25.91.Z 25.92.Z 25.93.Z 25.94.Z 25.99.Z 28.11.Z 28.12.Z 28.13.Z 28.14.Z 28.15.Z 28.21.Z 28.22.Z 28.23.Z 28.24.Z 28.25.Z 28.29.Z 28.30.Z 28.41.Z 28.49.Z 28.91.Z 28.92.Z 28.93.Z 28.94.Z 28.95.Z 28.96.Z 28.99.Z 29.10.A 29.10.B 29.10.C 29.10.D 29.10.E 29.20.Z 29.31.Z 29.32.Z 30.11.Z 30.12.Z 30.20.Z 30.30.Z 30.40.Z 30.91.Z 30.92.Z 30.99.Z 33.15.Z 33.16.Z 33.17.Z 33.19.Z 46.14.Z 46.62.Z 46.72.Z)
4. **Usługi przyszłości**
PKD (50.10.Z 50.20.Z 50.30.Z 50.40.Z 51.10.Z 51.21.Z 51.22.Z 58.11.Z 58.12.Z 58.13.Z 58.14.Z 58.19.Z 58.21.Z 58.29.Z 59.11.Z 59.12.Z 59.13.Z 59.14.Z 59.20.Z 60.10.Z 60.20.Z 61.10.Z 61.20.Z 61.30.Z 61.90.Z 62.01.Z 62.02.Z 62.03.Z 62.09.Z 63.11.Z 63.12.Z 63.91.Z 63.99.Z 64.11.Z 64.19.Z 64.20.Z 64.30.Z 64.91.Z 64.92.Z 64.99.Z 65.11.Z 65.12.Z 65.20.Z 65.30.Z 66.11.Z 66.12.Z 66.19.Z 66.21.Z 66.22.Z 66.29.Z 66.30.Z 69.10.Z 69.20.Z 70.10.Z 70.21.Z 70.22.Z 71.11.Z 71.12.Z 71.20.A 71.20.B 72.11.Z 72.19.Z 72.20.Z 73.11.Z 73.12.A 73.12.B 73.12.C 73.12.D 73.20.Z 74.10.Z 74.20.Z 74.30.Z 74.90.Z 75.00.Z 78.10.Z 78.20.Z 78.30.Z 80.10.Z 80.20.Z 80.30.Z 84.11.Z 84.12.Z 84.13.Z 84.21.Z 84.22.Z 84.23.Z 84.24.Z 84.25.Z 84.30.Z 85.10.Z 85.20.Z 85.31.A 85.31.B 85.31.C 85.32.A 85.32.B 85.32.C 85.41.Z 85.42.A 85.42.B 85.51.Z 85.52.Z 85.53.Z 85.59.A 85.59.B 85.60.Z 86.10.Z 86.21.Z 86.22.Z 86.23.Z 86.90.A 86.90.B 86.90.C 86.90.D 86.90.E 87.10.Z 87.20.Z 87.30.Z 87.90.Z 88.10.Z 88.91.Z 88.99.Z 90.01.Z 90.02.Z 90.03.Z 90.04.Z 91.01.A 91.01.B 91.02.Z 91.03.Z 91.04.Z 92.00.Z 93.11.Z 93.12.Z 93.13.Z 93.19.Z 93.21.Z 93.29.Z)
5. **Turystyka i zdrowie**
PKD (55.10.Z 55.20.Z 55.30.Z 55.90.Z 79.11.A 79.11.B 79.12.Z 79.90.A 79.90.B 79.90.C)

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

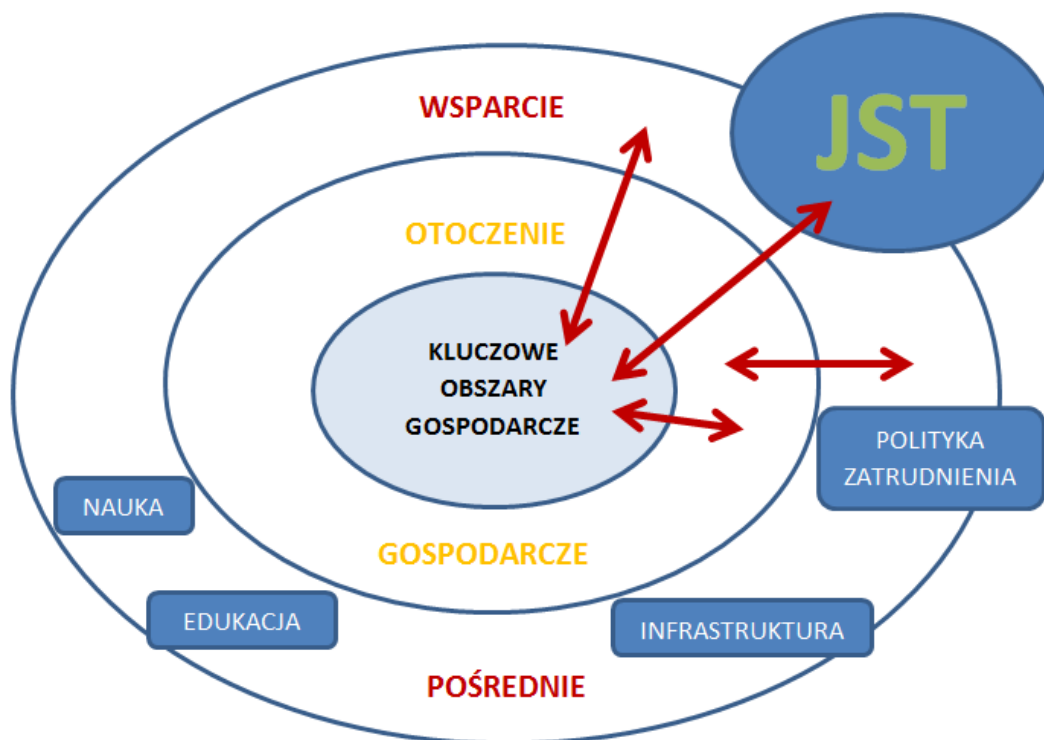
**Pomorze
Zachodnie**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Nasze podejście do procesu identyfikacji inteligentnych specjalizacji

- Traktując inteligentne specjalizacje jako proces, należy wskazać sposób w jaki go prowadzić, w tym potrzebne zasoby, jednostki gospodarcze, narzędzia identyfikacji i rozwoju specjalizacji oraz ewentualne instrumenty wsparcia.
- Aktualnie brak jest wspólnej metodologii wyznaczania inteligentnych specjalizacji na poziomie województw, brak również powiązań między krajowymi i regionalnymi specjalizacjami.
- Wydział Zarządzania Strategicznego proponuje nowe podejście, głównie w odniesieniu do poziomu regionalnego (w przypadku konieczności współpracy z jednostkami naukowo – badawczymi spoza Regionu wydaje się zasadne zgłoszenie projektów do PO IR), które opiera się na identyfikacji i kooperacji trzech stref biorących udział w procesie inteligentnych specjalizacji.
- Aby skutecznie realizować proces inteligentnych specjalizacji należy patrzeć na specjalizacje szerzej niż tylko na listę sektorów i technologii sklasyfikowanych do podklas PKD. To system powiązań zależnych od siebie i wzajemnie się wspierających, ze znaczącą rolą nie tylko przedsiębiorców, ale także jednostek samorządu terytorialnego oraz instytucji otoczenia biznesu.
- Poniższy schemat przedstawia proces wyznaczania Inteligentnych specjalizacji.

- Proces inteligentnych specjalizacji powinno się budować w oparciu o identyfikację kluczowych obszarów gospodarczych posiadających potencjał rozwojowy – zgodnie z podejściem oddolnym, w którym to rynek powinien stymulować rozwój gospodarczy i innowacyjny. Zidentyfikowane obszary mają stanowić podstawę do budowania wokół nich i rozwoju specjalizacji mających wymierne korzyści dla rozwoju województwa. Powinny w nich funkcjonować przedsiębiorstwa stabilne, przyszłościowe z potencjałem innowacyjnym. Istotnym zadaniem jest zdiagnozowanie ich potrzeb, barier oraz określenie ich przydatności i roli w procesie inteligentnych specjalizacji.
- Instrumentem wsparcia dla kluczowych podmiotów gospodarczych będą w szczególności środki z celu tematycznego 1 *Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji* oraz ewentualnie z celu 3 *Podnoszenie konkurencyjności MŚP*.
- Drugi sektor stanowi otoczenie gospodarcze, do którego zaliczyć należy kooperantów kluczowych podmiotów gospodarczych zarówno tych już współpracujących, ale także tych potencjalnych, którzy dzięki odpowiedniemu rozwojowi mogą uzyskać odpowiednie kompetencje. Należy tu także zakwalifikować szkoły wyższe oraz jednostki

badawczo-rozwojowe, które już dostarczają lub są w stanie dostarczyć nowoczesne technologie lub innowacyjne rozwiązania zgodnie z popytem rynkowym.

- Instrumentem wsparcia dla tych jednostek będą głównie środki z celu tematycznego 3 *Podnoszenie konkurencyjności MŚP* oraz ewentualnie z celu tematycznego 1 *Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji* z RPO 2014-2020.
- Trzecim sektorem w procesie inteligentnych specjalizacji jest tzw. *wsparcie pośrednie*, które w tym przypadku znajduje się w dyspozycji m.in. jednostek samorządu terytorialnego, instytucji otoczenia biznesu oraz klastrów. Wsparcie to ma przyczynić się do rozwoju gospodarczego i innowacyjnego w zidentyfikowanych obszarach tematycznych. Będzie ono mobilizowało m.in. politykę zatrudnienia, szkolnictwo zawodowe, edukację, czy infrastrukturę – elementy wspierając rozwój gospodarczy.
- Instrumentem wsparcia dla tych podmiotów będą szczególnie środki z celu tematycznego 2 *Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych*, celu tematycznego 3 *Podnoszenie konkurencyjności MŚP*, celu 7 *Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych*, celu 8 *Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników* oraz celu 10 *Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie*.
- Istotną rolę w całym procesie pełnić będą jednostki samorządu terytorialnego, które pobudzają i oddziałują na wszystkie sektory, ale również czerpią z nich korzyści, ponieważ te wdrożenia pociągają za sobą ich rozwój, poprawę bezpieczeństwa, zdrowia, infrastruktury, itp. – wszystko pośrednio przez podatki i środki z nowej perspektywy finansowej.

Kluczowe działania:

- Identyfikacja podmiotów gospodarczych posiadających potencjał rozwojowy w oparciu o metodologię wyznaczania inteligentnych specjalizacji województwa zachodniopomorskiego.
- Indywidualne, pogłębione wywiady z przedstawicielami w/w firm (osoby decyzyjne) – potrzeby, bariery, deficyty, plany rozwojowe, zaplecze B+R, internacjonalizacja, itp.
- Identyfikacja jednostek kooperujących z ww. firmami na rynku – poprzez badanie łańcuchów wartości i określenie ich potrzeb rynkowych, barier rozwojowych.
- Identyfikacja instytucji otoczenia biznesu kluczowych z punktu widzenia specjalizacji – przedstawienie koncepcji procesu inteligentnych specjalizacji, określenie potrzeb, możliwości i planów instytucji otoczenia biznesu.
- Weryfikacja potencjału zachodniopomorskich uczelni w kontekście zapotrzebowania kluczowych przedsiębiorców na badania.
- Rozmowy z konkretnymi jednostkami samorządu terytorialnego – poznanie ich planów rozwojowych, propozycja współpracy, przedstawienie zakresu procesu inteligentnych specjalizacji.

Łańcuchy wartości dla inteligentnych specjalizacji

- Nie każdy region może być liderem w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, ale wszystkie mogą w taki czy inny sposób na tych technologiach skorzystać, na wcześniejszych lub późniejszych etapach łańcucha wartości.
- Biorąc pod uwagę, iż inteligentna specjalizacja jest procesem (przedsiębiorczego odkrywania prowadzącego do transformacji gospodarczej) a nie listą wytypowanych sektorów lub technologii istotne wydaje się być wyznaczenie i monitorowanie łańcuchów wartości w poszczególnych obszarach specjalizacji.
- Przygotowanie dokumentu na rzecz IS polegać będzie przede wszystkim na wskazaniu sposobu prowadzenia takiego procesu w tym potrzebnych do tego zasobów, takich jak świadomi i przygotowani interesariusze, opracowane narzędzia identyfikacji i rozwoju IS oraz przygotowane instrumenty wsparcia. Ponadto takie podejście oznacza większy nacisk na aspekt dynamiczny tego zagadnienia – czyli konieczność zmian i weryfikacji zidentyfikowanych specjalizacji stosownie do zmieniającej się sytuacji gospodarczej. Ważna jest zatem analiza potrzeb na poszczególnych poziomach i identyfikacja ewentualnych deficytów wynikających m.in. z procesów

globalizacyjnych. W przypadku województwa zachodniopomorskiego takim przykładem może być sfera edukacji zawodowej i zwiększającego się popytu rynku na specjalistyczną kadrę.

- Wyznaczanie inteligentnych specjalizacji wymaga jasnego wyobrażenia co do potencjałów regionu. Istotnym elementem odkrycia, w której dziedzinie województwo odnajduje swój potencjał do bycia bardziej konkurencyjnym niż inne regiony jest proces przedsiębiorczego odkrywania, który polega m.in. na opracowaniu rozwiązań poszukiwania nowych pomysłów w łańcuchu wartości oraz dostępu do nowych łańcuchów wartości.

Podręcznik RIS3²

Podręcznik RIS3 prezentuje w zarysie sześćoetapowy schemat procesu strategicznego RIS3, w którym wiodące elementy są uporządkowane pod kątem logicznej struktury strategii RIS3. Z punktu widzenia województwa zachodniopomorskiego zasadnym jest, aby strategia RIS3 województwa zachodniopomorskiego pozwalała na rozwiązanie sugerowanych zagadnień w aspekcie schematu zaproponowanego przez autorów podręcznika.

Etapy schematu inteligentnych specjalizacji – RIS3

I. Analiza regionalnego kontekstu i potencjału innowacji

Proces strategiczny RIS3 powinien opierać się na solidnej analizie regionalnej gospodarki, społeczeństwa i struktury innowacji, obejmującej zarówno ocenę istniejących zasobów, jak i perspektyw rozwojowych na przyszłość.

II. Zarządzanie: jak zadbać o współdziałanie w procesie strategicznym i poczucie odpowiedzialności za jego przebieg

Do procesu strategicznego RIS3 należy zaprosić użytkowników innowacji lub grupy reprezentujące punkt widzenia strony popytowej oraz konsumentów, a także organizacje non-profit reprezentujące obywateli i pracowników.

III. Wypracowanie wspólnej wizji przyszłości regionu

Bez jasno nakreślonej i podzielanej przez wszystkie strony wizji regionalnego rozwoju nie uda się pozyskać i utrzymać zaangażowania interesariuszy w przebieg procesu, co i tak będzie poważnym wyzwaniem zważywszy na długofalowy charakter procesu strategicznego.

IV. Określenie priorytetów

W kontekście strategii RIS3 wyznaczanie priorytetów jest wypadkową dwóch procesów: odgórnego procesu określania szeroko zdefiniowanych celów zgodnych z polityką EU, oraz oddolnego procesu wyłaniania propozycji nisz dla inteligentnej specjalizacji, obszarów do eksperymentowania oraz przyszłego rozwoju wynikającego z procesu przedsiębiorczego odkrywania.

V. Zdefiniowanie spójnego zestawu polityk, „map drogowych” i planu działań

Instrumentem pomocnym w realizacji strategii jest „mapa drogowa” zawierająca skuteczny plan działań z marginesem swobody na prowadzenie eksperymentów w formie projektów pilotażowych.

Plan działań w szczegółowy sposób porządkuje wszystkie reguły i narzędzia, bez których region nie będzie w stanie osiągnąć zamierzonych, priorytetowych celów; plan powinien też zawierać wyczerpujące, spójne informacje na temat strategicznych celów, harmonogramu realizacji, źródeł finansowania, oraz orientacyjnego podziału budżetu.

VI. Uwzględnienie mechanizmów monitorowania i oceny

Mechanizmy monitorowania i oceny powinny od samego początku stanowić integralną część strategii i jej poszczególnych składników. Monitorowanie jest odpowiedzią na potrzebę śledzenia postępów w realizacji strategii, natomiast ocena dotyczy tego, czy strategiczne cele zostały osiągnięte i w jaki sposób. Oceny nie da się przeprowadzić bez jasnego zdefiniowania celów strategii RIS3 w sposób mierzalny na każdym etapie wdrożenia, tj. od ogólnych celów strategicznych do celów szczegółowych dla każdego z działań w ramach strategii. Niezwykle istotne jest to, aby w strategii zawrzeć zwięzły, a jednocześnie wyczerpujący zestaw oczekiwanych efektów i wskaźników, a także wartości bazowe i docelowe dla wszystkich efektów i wskaźników.

² Na podstawie: *Przewodnik Strategii Badań i Innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji (RIS 3)*, European Union, 2012.

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

